

ชื่อเรื่อง : ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
ในประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย : ศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์

ปีที่แล้วเสร็จ : 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์กรอบแนวคิดความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 2) ศึกษาสภาพการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย 3) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศ และ 4) พัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนด ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความรู้ ผลงานและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับความเป็นสากลของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ชาวไทยจำนวน 12 คน และชาวต่างประเทศจำนวน 6 คน คณบดี/หัวหน้าโปรแกรม/ภาควิชา/สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 9 คน กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ นักวิชาการ นักวิชาชีพ ผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 34 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มและแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ เนื้อหา และสรุปความ ข้อมูลเชิงปริมาณ หาความถี่ ร้อยละและค่าดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นสากลยังเป็นคำที่มีการอธิบายและตีความในบริบทและมุมมองแตกต่างแตกต่างกัน วิเคราะห์ในมิติของกิจกรรม กระบวนการ วัฒนธรรม และ สมรรถนะหรือผลลัพธ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานและสร้างความเป็นเลิศของสถาบัน ความเป็นสากลของการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เน้นการบูรณาการแนวคิดความเป็นสากล ในด้านการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การวิจัย และการบริการวิชาการ 2) สภาพการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาพบว่าทุกสถาบันมีการดำเนินการในด้านการจัดการศึกษา และ มหาวิทยาลัยสามแห่งยังไม่มีการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการวิจัย และมหาวิทยาลัยจำนวนห้าแห่งยังไม่มีการพัฒนาความเป็นสากลในด้านการบริการวิชาการ และพบว่ามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับปริญญาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รวมทั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีแผนเปิดสอน มีการดำเนินการพัฒนาความเป็นสากลมากกว่ามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนเฉพาะระดับปริญญาโท 3) แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในต่างประเทศที่คัดเลือกเป็นกรณีศึกษาในภูมิภาคที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นการพัฒนาความเป็นสากลโดยการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขยายพรมแดนความเป็นสากล การพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ และการทำงานแบบหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ครอบคลุมยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย เครือข่ายและหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์ การย้ายถิ่นและแลกเปลี่ยน การชิมชั๊บและความยืดหยุ่น และยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน จำแนกเป็นสี่ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านการบริการทางวิชาการ โดยแต่ละด้านมีรายการยุทธศาสตร์ภายในกรอบแนวคิด “สร้างอัตลักษณ์” และบริบทของสถาบัน

คำสำคัญ ความเป็นสากล การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

Research Title : Internationalization of Library and Information Science Education in Thailand

Researcher : Professor Dr. Chutima Sacchanand

Year : 2015

Abstract

This study aimed at 1) synthesizing the concept of the internationalization of Library and Information Science (LIS) education, 2) studying the development of the internationalization of LIS schools in Thailand; 3) studying the best practices of internationalization of LIS schools in Thailand; and 4) developing strategies for the internationalization of LIS schools in Thailand. This research and development used mixed methods, both quantitative and qualitative research. The purposive sample group consisted of documents, twelve Thai and six foreign key informants who have knowledge and experience related to LIS internationalization, deans /head departments/ programs of nine LIS schools and thirty four LIS academicians and professionals. The research instruments comprised documentary analysis form, interview/focus group interview forms and questionnaire. Data analyses were both content analysis for qualitative data and frequency, percentage and IOC for quantitative data.

Research findings showed that: 1) the word internationalization has varied in the explanation and interpretation in different perspectives and context, and can be grouped in terms of activities, processes, culture and competencies of results, to develop quality, standards and excellence of the institutions. The internationalization of LIS education emphasized the integration of cross cultural perspectives in education, research and academic services; 2) all LIS graduate schools in Thailand implement internationalization in educational management while three LIS graduate schools did not implement in research and five did not implement in academic services; It was also found that Khonkaen University and Sukhothai Thammathirat Open University which offer PhD programs as well as Maharakarm University which plans to offer PhD. Program are among the leading group of internationalization; 3) the five different case studies in various continents showed the internationalization of LIS schools /programs in developing strategies, the integration in the teaching and learning and the research, the ICT –based model of internationalization, the internationalization of the curriculum, and the strategic partnership model; and 4) internationalization strategies of LIS schools /programs in Thailand include four main components : network and strategic partnership, mobility and exchange, infusion, and flexibility. At the institutional level , four specific areas : management, educational management ; research and academic services with sub-strategies have been identified, on which each LIS institution can focus according to its identity and context.

Keywords: Internationalization; Library and Information Science Education